

ΠΟΛΙΧΝΙΑΤΙΚΟΣ Λόγος

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ
ΣΤΑ ΜΕΛΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΙ ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ ΛΕΣΒΟΥ» • ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 147, 114 72 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ: 210-6459687

ΤΕΥΧΟΣ 130 • ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΕΙΜΑΙ Η ΕΛΙΑ Η ΤΙΜΗΜΕΝΗ

**«Ελιές κοντούλες φουντωτές, πράσινες και ασημένιες, κι άλλες ψηλές θεόρατες στη-
τές και μαγεμένες. Άλλες καινούριες νεαρές
όμορφες κοπελούδες κι άλλες χιλιόχρονες
γριές με ζαρωμένες φλούδες.»**

(Αμαλία Καραγιάννη- Χαλκιά)

Η ελιά είναι από τις παλαιότερες καλλιέργειες στη Γή. Ευρήματα από την αρχαιότητα δείχνουν ότι η καλλιέργειά της ξεκίνησε πριν από 7000 χρόνια ενώ απολιθωμένα φύλλα ελιάς που βρέθηκαν, υπολογίζονται έως και 60.000 έτη.

Σε ένα νόμισμα του 600 π. Χ., σε ένα στατήρα, απεικονίζονται δυο αντικριστά κεφάλια μοσχαριών και ανάμεσά τους ένα κλαδάκι ελιάς. Στους Ολυμπιακούς αγώνες, οι πρόγονοί μας στεφάνωναν με κότινο, ένα κλαδάκι ελιάς, τους νικητές στα αγωνίσματα.

Οι περιοχές προέλευσης της θεωρούνται η Συρία και η Μ. Ασία, αν και αγριελιές διάσπαρτες συναντάμε σε όλη τη λεκάνη της Μεσογείου. Σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των ελαιόδεντρων υπάρχουν στις Μεσογειακές χώρες.

Έτσι και στη Λέσβο η καλλιέργεια της ελιάς ξεκίνησε από την αρχαιότητα όπως μαρτυρούν αρχαιολογικά ευρήματα. Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο φυτεύτηκαν αρκετοί ελαιώνες στο νησί. Τα ελαιόδεντρα σήμερα υπολογίζονται στα 11.000.000 σε συνολική έκταση 400.000 στρεμμάτων (περίπου το ¼ της συνολικής επιφάνειας του νησιού).

Πηγές αναφέρουν ότι μέχρι την Τουρκοκρατία το νησί ήταν φημισμένο κυρίως για τα αμπέλια του, όμως μετά την άλωση της Λέσβου από τους Οθωμανούς, λόγω της απαγόρευσης της χρήσης του αλκοόλ, από την Ισλαμική θρησκεία, έστρεψε την παραγωγή από το κρασί στο λάδι.

Η μονοκαλλιέργεια της ελιάς φαίνεται πως επιβλήθηκε από το Οθωμανικό κράτος, με στόχο την εξασφάλιση της πρωτεύουσάς του Κωνσταντινούπολης με επαρκή αποθέματα ελαιολάδου και σαπουνιού, αφού για ανάλογο λόγο

Το Γυμνάσιο Πολιχνίτου στα πλαίσια των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που εκτελεί κάθε χρόνο, φέτος αποφάσισε να ασχοληθεί με το ιερό δέντρο του νησιού μας, που είναι η ελιά. Στο τέλος της εκτέλεσης του προγράμματος επισκεφθήκαμε το κέντρο περιβαλλοντικής εκπ/σης Ευεργέτουλα για να ολοκληρώσουμε με την παρουσίαση του προγράμματος, προβολές και φύλλο εργασίας.

Παρακάτω λοιπόν σταχυολογούμε και σας παρουσιάζουμε ενδεικτικά στοιχεία που αφορούν τη διαχρονική διαδρομή της ελιάς μέχρι σήμερα στο νησί της Λέσβου.

είχε επιβληθεί και στη γειτονική Χίο η καλλιέργεια του μαστιχόδεντρου και η αποκλειστική εκμετάλλευση της μαστίχας.

Από τις αρχές του 17ου αιώνα, η Λεσβιακή οικονομία θα εξαρτηθεί αποκλειστικά από τη μονοκαλλιέργεια της ελιάς, η οποία θα υποκαταστήσει σε μεγάλο βαθμό τις λοιπές εκμεταλλεύσεις, πλην της αυτοφυούς βαλανιδιάς στο δυτικό νησί.

Ελαιοτριβεία, σαπωνοποιεία και πυρηνελαιουργεία χτίστηκαν στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα. Πρόκειται για κτίρια αξιόλογης αρχιτεκτονικής αξίας που αρκετά από αυτά έχουν διασωθεί και ανακαινιστεί, όπως στον Παπάδο (Μουσείο Βρανά) στην Αγία Παρασκευή, στο Μανταμάδο και βέβαια στον Πολιχνίτο.

Η ελιά είναι αιθαλής, αιωνόβιο, καρποφόρο δέντρο που συναντάται σε άγρια και ήμερη μορφή. Το ύψος του δέντρου μπορεί να φτάσει τα 20 μέτρα, ευδοκίμει σε περιοχές με υψόμετρο μέχρι 900 μέτρα, θερμοκρασία από -3 μέχρι και 36 βαθμούς Κελσίου, με βροχοπτώσεις από 300 έως 600 χιλιοστά το χρόνο, σε φτωχά αβαθή, ουδέτερα ή ελαφρά αλκαλικά εδάφη.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Λεσβιακού ελαιώνα είναι τα **σέτια** ή **πεζούλες**. Τα έρτιαχναν σε πλαγιές λόφων για να συγκρατείται το χώμα και να είναι επίπεδο το έδαφος. Αυτή δε η ιδιαιτερότητα νομίζουμε ότι είναι και το συγκριτικό πλεονέκτημα του Λεσβιακού ελαιώνα από όλους τους υπόλοιπους της πατρίδας μας, γιατί η ιδιαιτερότητα του εδάφους και το δυσπρόσιτο των δέντρων από μόνα τους δημιουργούν τις προϋποθέσεις για το βιολογικό του τελικού προϊόντος.

Το 1850 έγινε στο νησί μας η μεγάλη παγωνιά. Η θερμοκρασία έπεσε στους -8 Κελσίου, μετά από πολλές βροχές και συνεχείς νοτιάδες μέχρι αρχές του Μάρτη. Τα περισσότερα δέντρα πάγωσαν. Για πολλά χρόνια, όλοι θυμούνται τη «μεγάλη καμάδα». Ήταν και η αιτία μετακίνησης μεγάλου πληθυσμού του νησιού για επιβίωση κυρίως στην Αίγυπτο. Μετά από αυτό, οι Λέσβιοι

ξωμάχοι βάλθηκαν να ξαναζωντανέψουν τον λεσβιακό ελαιώνα. Φύτεψαν καινούργια δέντρα. Επικράτησαν δυο ποικιλίες που παραμένουν μέχρι και στις μέρες μας. Η «**κολοβή**» ελιά και η «**αδραμυτινή**» που την έφεραν από το απέναντι Αδραμύτι. Μια άλλη ποικιλία είναι η **λαδολιά** που μας χαρίζει τις πεντανόστιμες «ρουπάδες». Σε μερικές δεκαετίες η παραγωγή λαδιού, έφτασε στους 12000 τόνους, ενώ το 1912 στους 15000.

Άρχισαν τότε να χτίζονται και πολλά ελαιοτριβεία. Στην αρχή ήταν ζωοκίνητα ή χειροκίνητα. Μετά χρησιμοποιήθηκε η δύναμη του ατμού. Μάλιστα το νησί μας ήταν το πρώτο μέρος στην Ελλάδα που χρησιμοποίησε ατμοκίνητα ελαιοτριβεία. Εκεί που σήμερα βρίσκεται η Τράπεζα της Ελλάδος στην προκυμαία της Μυτιλήνης, χτίστηκε το 1853 το πρώτο ατμοκίνητο ελαιοτριβείο.

Το λάδι ξέρουμε ότι αποτελεί την πρώτη ύλη για την παραγωγή του σαπουνιού.

Πολλοί Λέσβιοι επιχειρηματίες κέρδισαν τεράστια χρηματικά ποσά από το λάδι και το σαπούνι. Ο Πάνος Κουρτζής, ένας δραστήριος Μυτιληνίος επιχειρηματίας, προμήθευε για πολλές δεκαετίες τον οθωμανικό στρατό με σαπούνια και βρώσιμες ελιές.

Αλλά και σήμερα, στο ελαιόλαδο στηρίζεται σε ένα μεγάλο μέρος η βιομηχανία του νησιού μας.

«Ο ελαιώνας δεν έχει χειμώνα. Δε θυμίζει ποτέ το θάνατο. Στο ακράτο του χρώμα δεν κρύβεται υποψία φθοράς. Ταξιδεύει στον αγέρα της γαλάζιας μοναξιάς του. Οι θαλλοί των κλαδιών ξεπετιούνται λάμποντας ασημί, γομάτο ελπίδες για καλή σοδειά.» Θανάσης Παρασκευαΐδης, απόσπασμα από το βιβλίο του «Τα λόδεντρα και οι ξωμάχοι πάνω στη Λέσβο».

Η Λέσβος κατέχει την πρώτη θέση στην Ελλάδα σε ελαιόδεντρα ανά κάτοικο. Έτσι, σε κάθε Λέσβιο αντιστοιχούν 113 δέντρα, όταν στην Κρήτη αντιστοιχούν 48 και στη Σάμο 40.

Το λάδι το χρησιμοποιούμε σε όλα σχεδόν τα φαγητά μας. Αλλά μας είναι απαραίτητο και στη λατρεία μας. Μ' αυτό ανάβουμε το καντήλι, αυτό προσφέρουμε στην αρτοκλασία, αυτό μας χρειάζεται στα βαφτίσια των μωρών.

Οι αρχαίοι Έλληνες με λάδι έτριβαν το σώμα τους στο γυμναστήριο και με λάδι στα λυχνάρια φωτίζονταν τη νύχτα.

«Κανένα ίσως μέρος της παλιάς Ελλάδας δεν είναι τόσο πυκνοσκεπασμένο από το ειρηνόφρο κλαδί, όσο η κατάφυτη Μυ-

τιλήνη. Ολόκαιρο το νησί βαραίνει από το φορτίο της ελιάς και τίποτα θαρρείς δεν πάνει κοντά της να ξεμυτίσει.» Πάνος Ταγκόπουλος 1929.

Όμως δεν είναι μόνο το λάδι που μας δίνει η ελιά. Από τον ελαιόκαρπο τίποτα δεν πάει χαμένο. Από την πυρήνα, το κατάλοιπο δηλ. της ελιάς, παίρνουμε το πυρηνέλαιο. Με αυτήν την πυρήνα ζέστανται και ζεσταίνουν το νερό στα ελαιοτριβεία. Οι άνθρωποι των χωριών μέχρι και πριν μερικά χρόνια έβραζαν «πυρήνα» στα μαγκάλια τους για να ζεσταθούν.

Εδώ θα θέλαμε να σταθούμε λίγο και να σας ενημερώσουμε για τις νέες δυνατότητες που υπάρχουν με τη χρήση των παραγώγων της ελιάς και κυρίως της καρδιάς της, που είναι η πυρήνα.

Η κρίση έχει και τη θετική πλευρά της. Όταν η αγορά πετρελαίου θέρμανσης έγινε απαγορευτική για το μέσο Ελληνικό βαλάντιο, το νησί μας βρέθηκε σε πλεονεκτική θέση, διαθέτοντας το καταπληκτικό καύσιμο που λέγεται πυρηνόξυλο. Είναι προϊόν τελικής επεξεργασίας της πυρήνας στα δυο πυρηνουργεία που διαθέτει η Λέσβος. Ένα προϊόν υψηλής θερμιδικής απόδοσης και φθινό. Αφού στα πυρηνουργεία αφαιρέσουν το πυρηνέλαιο, στη συνέχεια με ξήρανση, προκύπτει το πυρηνόξυλο το οποίο μπορεί να καεί σαν βιοκαύσιμο, με υψηλή θερμιδική απόδοση, ελάχιστα κατάλοιπα, οικολογικό και ανανεώσιμο.

Από την πυρήνα στο μαγκάλι λοιπόν, η κρίση μάς ταρακούνησε και ανακαλύψαμε ότι το νησί διαθέτει δικό του καύσιμο, οικολογικό και ανανεώσιμο.

«Γαλάζιες σημαίες»

Πέντε λιγότερες «γαλάζιες σημαίες» πήρε φέτος η Λέσβος, που χάθηκε από τις λίστες των περιοχών με τις καθαρότερες ακτές όπου επί χρόνια φιγου-

ράριζε. Και είναι σημαντικό ότι οι πέντε αυτές παραλίες είναι ονομαστές πανελληνίως, και όχι μόνο: οι παραλίες της Πέτρας, της Ανάξου, του Αγίου Ισιδώρου, των Βατερών και της Σκάλας Καλλονής. «Γαλάζιες σημαίες» κρατάνε οι παραλίες Τσαμάκια Μυτιλήνης, Κανόνι Θέρμης, Μόλυβος, Εφταλού, Άγιοι Ανάργυροι, Κάγια, Σκάλα Ερεσού και Νυφίδα.

Μέχρι τώρα, οι ξεψνιοί Ιταλοί και Εγγλέζοι φόρτωναν κάθε χρόνο μεγάλες ποσότητες πυρηνόξυλου και με αυτό λειτουργούσαν εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Η ειρωνεία είναι ότι η φόρτωση γινόταν δίπλα στο εργοστάσιο της δικής μας ΔΕΗ, που οι «πλούσιοι» Έλληνες λειτουργούν με εισαγόμενο πετρέλαιο.

Η κρίση λοιπόν έβαλε το ελληνικό δαιμόνιο και δούλεψε και έτσι δραστηριοποιήθηκαν κάποιιοί ικανοί και ανήσυχιο συμπατριώτες μας, εγκαθιστώντας υπερσύγχρονες μονάδες θέρμανσης με βάση το υλικό της επεξεργασμένης πυρήνας.

Εδώ παρενθετικά θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι πλέον η επεξεργασία της πυρήνας προχώρησε παραπέρα. Το σύγχρονο εργοστάσιο παραγωγής «πέλλετ πυρήνας» που λειτουργεί ήδη στο νησί μας, του οποίου μάλιστα ιδρυτικό μέλος είναι και ο συγχωριανός μας

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΜΑΣ

Εκφράζουμε τα συγχαρητήριά μας στους εκλεγέντες βουλευτές κ.κ. **Παύλο Βογιατζή** - Νέα Δημοκρατία, **Γιάννη Ζερβελή** - ΣΥΡΙΖΑ, **Νίκο Σηφουνάκη** - ΠΑΣΟΚ καθώς και στον Λέσβιο βουλευτή Επικρατείας τής Ν.Δ., **Χαράλαμπο Αθανασίου**, ο οποίος ανέλαβε επίσης και τα καθήκοντα του αναπληρωτή υπουργού Εσωτερικών, και τους ευχόμαστε μια γόνιμη θητεία στη νέα Βουλή, για το καλό της πατρίδας και του νησιού μας.

